

IDENTITAT

CONVIVÈNCIA

RESPONSABILITAT

Edita
Fundació "la Caixa"

Producció
Produccions Educatives

Impressió
Gràfiques Ortells S. L.

Dipòsit legal: xxxxxxxxx

L'Obra Social "la Caixa" ha creat el programa "Joves amb valors", amb l'objectiu de contribuir a fomentar els valors ètics i de convivència, així com potenciar el paper actiu dels joves en la construcció de la societat. El programa consta de diverses activitats de sensibilització —una exposició, tallers educatius i activitats familiars—, d'una publicació i d'un concurs, el qual promou la participació social dels nois i noies i reconeix la tasca altruista que estan duent a terme molts joves que impulsen projectes de servei a la comunitat. El resultat ha estat molt positiu: s'han donat a conèixer projectes que ja estaven en marxa i se n'han generat de nous; s'ha estimulat el debat i s'ha fomentat una imatge positiva dels joves, els quals esdevenen un model per a d'altres joves. Així doncs, hem fet visible que els nois i noies tenen ganes de fer coses pels altres, d'implicar-se en iniciatives solidàries i de participar en la vida de la comunitat.

A aquest conjunt d'actuacions, incorporem ara els KITSCAIXA VALORS, un nou recurs educatiu desenvolupat per la Fundació "la Caixa". S'adreça al professorat i alumnat d'educació primària, d'entre 8 i 12 anys, amb la voluntat de potenciar els valors ètics i de convivència. KITSCAIXA VALORS conté un seguit d'eines fàcils d'utilitzar, polivalents i atractives, que permeten plantejar diverses qüestions relacionades amb el coneixement d'un mateix, amb la relació amb els altres i amb la presa de decisions. S'estructura en tres grans apartats que es poden treballar de manera autònoma: identitat, convivència i responsabilitat. Les activitats que es proposen són molt variades. Inclouen des d'activitats per desenvolupar l'autoconeixement i l'empatia, fins a exercicis per adquirir la capacitat de relacionar-se amb els altres i resoldre situacions conflictives. La idea de fons és que, a partir de l'autoestima i del

reconeixement de les nostres qualitats, del domini de les pròpies capacitats i emocions, podem aprendre a respectar les normes i a valorar la diversitat, a ser tolerants i a preocupar-nos pels altres, a dialogar i a comprometre'ns.

Des de fa anys l'Obra Social "la Caixa" intervé en el camp educatiu desenvolupant recursos pedagògics que posa al servei de la comunitat educativa. L'objectiu és facilitar l'abordatge en l'àmbit educatiu de temes d'interès social relacionats amb la comunicació, la salut o el medi ambient, els quals demanen la implicació de tothom. Cada tema es planteja des de diferents punts de vista, seguint una metodologia transversal i participativa, d'acord amb les indicacions d'especialistes en diversos camps. Alumnat i professorat poden dur a terme les seves activitats de manera lliure, prenent com a model els suggeriments que s'inclouen en el kit, i desenvolupar les seves propostes de manera creativa. Així doncs, els KITSCAIXA VALORS esdevenen un conjunt de recursos pedagògics que fomenten hàbits i valors fonamentals en el desenvolupament personal.

La Fundació "la Caixa" vol agrair la seva col·laboració a totes les persones que han participat en aquest projecte, i convidar la comunitat educativa a incorporar els KITSCAIXA VALORS a la vida de la classe i a enriquir-los amb les seves experiències.

Educació en valors

Els valors són, en certa manera, punts de referència que guien les nostres accions al llarg de la nostra vida. Els valors donen sentit a les nostres accions, no només a les personals, sinó a les que compartim amb els altres, i a la nostra interacció amb el medi humà i natural. Però els valors de cadascú no són estàtics, es construeixen amb la vivència.

D'altra banda, quan donem valor a les coses, aquestes adquireixen significat. Quan optem per alguna acció, per exemple, és perquè aquesta té valor per a nosaltres. El valor provoca l'interès i el desig d'actuar d'una determinada manera quan el sentir, el pensar i el fer de la persona s'integren en una unitat. Tot això forma part d'un procés que cristal·litza en un sistema de valors.

Cada cultura prima uns valors per damunt d'altres, però alguns es poden considerar universals i servir de base per a una ètica de mínims en una societat plural. Aquesta ètica no defineix una manera de viure, sinó un conjunt de principis mínims que faciliten la trobada amb les altres persones i fan possible la convivència.

Els valors ens inviten a triar i a decidir què posem en marxa i com. Quan una cosa ens atrau, ens hi adherim o no en funció del vincle emocional que hi haguem establert; és el sentiment el que ho està validant. Estimem o desestimem conferint a les coses valors positius o negatius. Perquè els valors es construeixen de manera integrada amb les emocions.

Els valors són el nord de la conducta humana, però de vegades no passen de ser meres declaracions d'intencions que no arriben a materialitzar-se si no hi ha una gestió de les emocions. El fet de pensar que és bo ser solidari, per exemple, no és garantia de solidaritat. Ho serà quan, a més de ser pensament, la solidaritat sigui sentiment, se senti el desig de ser solidari i es tingui la força de voluntat per a dur a terme accions solidàries. La raó sola no dona oportunitat de paladejar els valors.

KITSCAIXA VALORS es planteja com una proposta adreçada als infants que pot contribuir, integrant emoció i raó, a la construcció d'uns valors que harmonitzin l'aprendre a ser, l'aprendre a conviure i l'aprendre a habitar el món. Aprendre a ser, per a construir-se com a ésser autònom, feliç i responsable. Aprendre a conviure, per a ajudar a establir vincles i compromisos col·lectius, tot reconeixent-se com a ésser interdependent amb l'altre, amb la societat i amb la natura. Aprendre a habitar el món, per a fer créixer l'interès i el desig de tenir cura dels recursos naturals.

Les activitats i els materials que es presenten volen oferir oportunitats perquè, a través de processos d'autodescoberta, de descoberta de l'altre i de descoberta de l'entorn natural i social, es vagin adquirint valors —sentits i raonats— i la capacitat d'actuar conseqüentment amb aquests valors.

Aprendre a ser requereix capacitat d'autoconeixement i d'autoregulació. L'experiència de coneixement i cura d'un mateix, d'observar-se i d'actuar sobre si mateix amb voluntat de millora, facilita la pau interior necessària per a actuar com a persona responsable amb ella mateixa i amb les altres. En aquest sentit, tenir consciència de les pròpies emocions fa possible comprovar que aquestes es poden modular de manera que les actuacions posteriors siguin les convenientes.

Els valors de la convivència es basen en el propi reconeixement en l'altre. Perquè l'altre importi, però, primer cal reconèixer-lo i per a poder-lo reconèixer primer cal el propi reconeixement. La descoberta de la pròpia humanitat porta a sentir l'ésser humà i a desenvolupar l'interès i la responsabilitat pel seu benestar.

L'ètica de la responsabilitat vers la natura, que fa possible la vida, porta a l'acció convençuda d'un consum responsable dels recursos naturals. Trobar un sentit a la manera d'actuar en el consum d'un bé preuat, com ara l'aigua, comporta una implicació personal responsable.

La millor manera de construir valors és viure'ls i compartir-los. El discurs, sense una pràctica, no serveix de gaire. Són necessàries vivències que portin a la consolidació dels valors i al desig d'exercir-los. Sentir junts promou valors de convivència, facilita l'esperit de no passar de llarg, d'aturar-se amb l'altre i de no tenir actituds agressives quan la convivència es complica. Viure emocionalment i compartidament experiències d'alteritat apropa les persones.

Per això cal crear experiències idònies, cal construir espais per a la trobada, ja que els espais comuns humanitzen, faciliten la descoberta de necessitats compartides, com la necessitat de ser respectat, de ser tingut en compte, de ser valorat i estimat.

Alhora, les pràctiques d'autodescoberta contribueixen a construir-se com a persona capaç de regular-se, que es relaciona, que té criteri i capacitat d'acció volguda, i que en situacions de conflicte és capaç de comprometre's en un procés de diàleg, amb voluntat d'entesa i capacitat de planificació.

El desig de portar a l'aula propostes i materials per a viure la construcció d'uns valors d'identitat i convivència, pren cos en aquests recursos que teniu a les mans. No pretenen més que ser una entre les moltes possibilitats que el dia a dia ofereix, en el marc de l'escola, per a orientar els nois i noies en el seu creixement vers una personalitat moral.

ANNA CARPENA
Formadora de professorat

KITSCAIXA VALORS

10

El programa **KITSCAIXA VALORS** és una proposta per a facilitar als mestres i alumnes de primària (especialment de 8 a 12 anys) eines per a treballar l'educació dels valors ètics i socials. El principal objectiu dels kits és proporcionar recursos atractius, motivadors i senzills per tal d'engrescar educadors i alumnes a superar el repte del creixement socioemocional i de construcció autònoma i racional de valors dintre de l'escola.

Amb aquests kits pretenem oferir un marc per a l'experimentació, on nois i noies puguin interioritzar vivencialment experiències que afavoreixin el creixement moral, i donar-los elements per a poder entendre i raonar aquestes vivències.

Els **KITSCAIXA VALORS** contenen materials pensats per a ajudar a estructurar i dinamitzar activitats ben definides i senzilles d'aplicar en un grup de classe. A la guia d'ús es detallen les activitats i s'acompanyen d'una breu introducció que emmarca i fonamenta les experiències.

La proposta està dividida en tres kits per a agilitzar els préstecs i facilitar el transport. De manera esquemàtica avancem els aspectes més destacats que es treballen a cada kit:

11

KIT IDENTITAT

- Valoració de les qualitats personals i treball de l'autoestima.
- Reconeixement de les emocions i sentiments que acompanyen les accions morals.
- Exercicis per a millorar la concentració i aprendre a relaxar-se.
- Tècniques d'interiorització.

KIT CONVIVÈNCIA

- Exercicis d'empatia per a millorar la connexió i la comprensió dels altres.
- Desenvolupament i pràctica d'habilitats col·laboratives.
- Estratègies de resolució de conflictes.

KIT RESPONSABILITAT

- Reflexió entorn dels mecanismes de la responsabilitat i dels tipus de responsabilitat.
- Gestió de situacions on hi ha una elevada càrrega emocional.
- Conscienciació i pràctica de la responsabilitat vers el medi a partir de l'estudi del consum familiar d'aigua.

Cadascun dels tres kits se cedeix per separat a escoles i altres col·lectius en concepte de préstec durant 15 dies. La guia d'ús conté la informació dels tres kits per a poder tenir, en tot moment, una visió global del projecte. En el CD que hi ha al maletí **COMPLEMENTS** hi trobareu, en documents PDF, aquesta guia i la informació gràfica dels materials dels tres kits, perquè els pugueu reproduir si ho creieu convenient.

Per a garantir la continuïtat de l'experiència és molt important que, acabat el període de préstec, professors i alumnes feu un esforç per a ordenar els materials i comunicar als centres de recursos que distribueixen els kits qual-sevol incidència. Per a facilitar la vostra feina, al final de la guia trobareu un inventari detallat de tots els elements que integren cada kit.

Per a més informació sobre els **KITSCAIXA VALORS** podeu consultar el lloc web www.laCaixa.es/ObraSocial i anar al programa "Joves amb valors".

KIT IDENTITAT

GUIA D'ÚS DELS KITSCAIXA VALORS

EMOCIONS I SENTIMENTS
2 PÒSTERS EMOCIONS AGRADABLES

EMOCIONS I SENTIMENTS
2 PÒSTERS EMOCIONS DESAGRADABLES

QUALITATS PERSONALS:
20 FITXES QUALITATS PERSONALS
10 FITXES EN BLANC

EMOCIONS I SENTIMENTS
6 FITXES EMOCIONS PRIMÀRIES
11 FITXES SENTIMENTS AGRADABLES
11 FITXES SENTIMENTS DESAGRADABLES
10 FITXES VALORS
10 SUPORTS MAGNÈTICS PER A FER NOVES FITXES

AUTORETRAT
15 MÀQUINES AUTODESCRIPTIVES

DIBUIXOS CENTRATS
10 FITXES AMB DIBUIXOS CENTRATS PER FOTOCOPIAR
5 MÀQUINES PER A CREAR DIBUIXOS CENTRATS ORIGINALS

COMPLEMENTS
2 CORDILLS "PENJA-ROBES" I 5 CORDILLS "COLLARET"
1 CD
EXERCICIS D'INTERIORITZACIÓ: EL MAR, LA COVA
GUIA D'ÚS PDF
MATERIALS DELS 3 KITS PER IMPRIMIR PDF

QUALITATS PERSONALS

El primer pas vers el compromís amb l'altre comporta conèixer-se d'una manera ajustada i valorar-se positivament, confiar en les pròpies capacitats, construir-se, respectar-se, projectar-se i comprometre's amb un mateix.

AUTORETRAT

La manera com ens reconeixem influeix en com ens desenvolupem en els diferents àmbits de la nostra vida, així com en la construcció d'una personalitat moral.

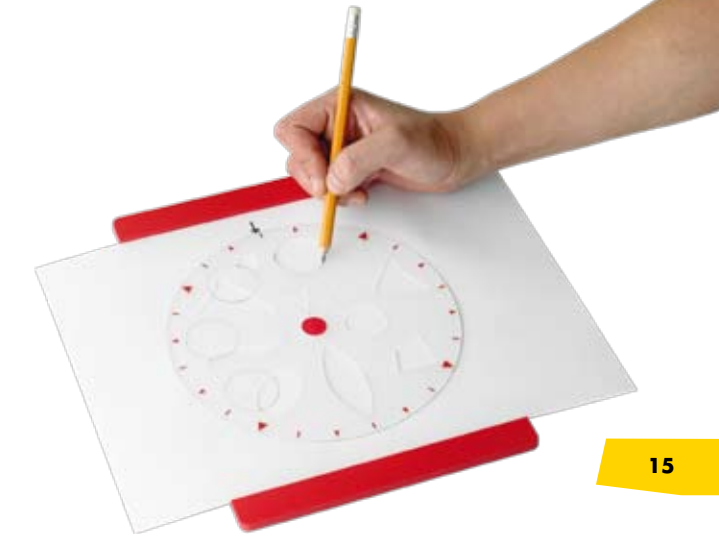
EMOCIONS I SENTIMENTS

Les emocions intervenen en la construcció de creences i valors, en les expectatives, en totes les decisions i accions dels éssers humans. D'aquí la importància de connectar-hi de manera conscient. Desenvolupant la interconnexió entre raó i emoció es facilita la relació equilibrada amb un mateix i també amb els altres.

DIBUIXOS CENTRATS

El treball amb dibuixos centrats és especialment indicat per a afavorir la concentració i la relaxació. La seva pràctica continuada predisposa els nois i noies a un estat d'ànim adequat per a enfrontar-se a tasques que exigeixen atenció i esforç. També els ajuda a centrar-se en ells mateixos.

INTERIORITZACIÓ

Són petits relats per a escoltar amb els ulls tancats. Aquesta pràctica agrada molt a la mainada i li proporciona un espai de recolliment per a interioritzar alguns dels aspectes treballats, en un entorn tranquil i relaxant.

KIT CONVIVÈNCIA

GUIA D'ÚS DELS KITSKAIXA VALORS

EMPATIA
24 FITXES
50 PINCES

EMPATIA
4 PÒSTERS

RESOLUCIÓ DE CONFLICTES:
10 PLANTILLES (5 MODELS DIFERENTS)

TREBALL COL·LABORATIU
5 maletins amb:
2 -RODONES 16 -RECTES 6 4 -CONNECTORS TUB BLANC
2 -QUADRADES 2 -CORBES 8 -PINCES
4 -TUBS BLANCS 3 -CORDILLS 2 -CLIPS
8 -RECTES 2 24 -CARGOLS 8 -PECES T
8 -RECTES 3 24 -FEMELLES 4 -PECES L

COMPLEMENTS
1 CD
EL DINOSAURE D'EN DANIEL
EXERCICIS D'INTERIORITZACIÓ: TAMBORS, L'AMIC
GUIA D'ÚS PDF
MATERIALS DELS 3 KITS PER IMPRIMIR PDF

EMPATIA

L'empatia és la capacitat personal de connectar amb els sentiments i emocions d'una altra persona i de comprendre els seus arguments i punts de vista. Consisteix a adonar-se de què senten els altres sense necessitat que ens ho diguin. S'hi arriba per la lectura del que succeeix i pels indicis expressius.

TREBALL COL·LABORATIU

La conducta col·laborativa comporta una actitud en la interacció entre persones on cadascú es fa responsable de les seves accions, incloent-hi l'aprenentatge i el respecte de les habilitats i contribucions dels iguals. La seva pràctica afavoreix l'acceptació de tots els companys i companyes, estimula conductes d'ajut i, en conseqüència, relacions més positives.

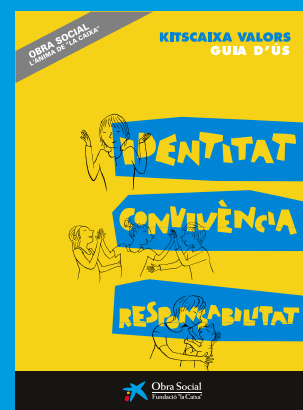

RESOLUCIÓ DE CONFLICTES

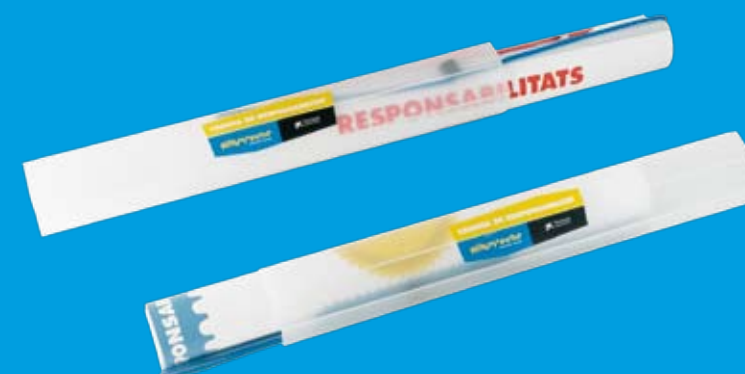
Ensenyar a situar-se davant del conflicte d'una manera activa, en comptes de reactiva, afavoreix unes relacions harmòniques, necessàries per a una educació per a la convivència i la pau. Així entès, doncs, el conflicte és un element més d'educació per a ensenyar i aprendre a actuar de manera no violenta, a través del diàleg i el consens.

KIT RESPONSABILITAT

GUIA D'ÚS DELS KITSKAIXA VALORS

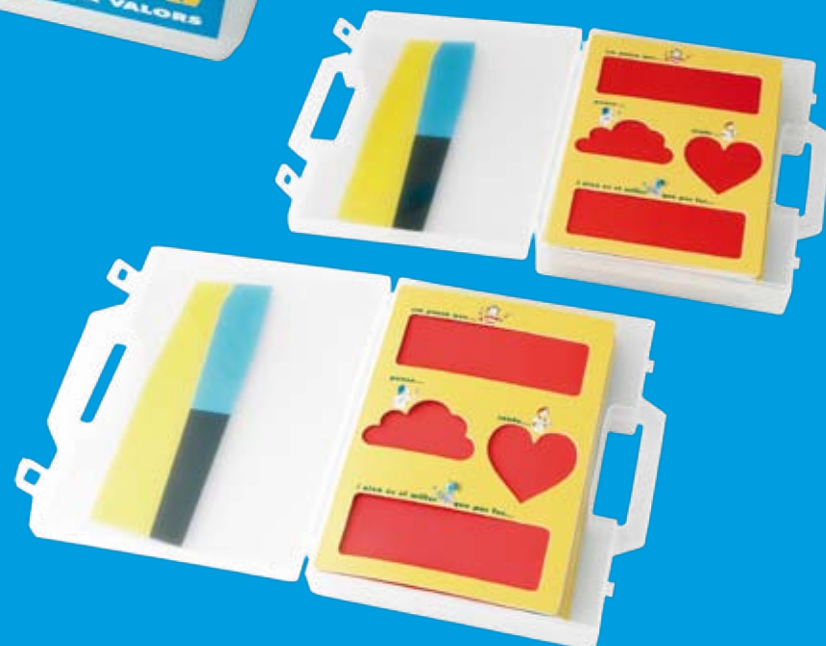
CADENA DE RESPONSABILITAT

- 1 PÒSTER RESPONSABILITATS
- 1 PÒSTER MÀQUINA DE LA RESPONSABILITAT

CADENA DE RESPONSABILITAT

- 25 FITXES 'EXEMPLES DE RESPONSABILITATS
- 9 FITXES EXEMPLES DE MÀQUINA DE LA RESPONSABILITAT
- 10 FITXES ALTRES EXEMPLES
- 50 PINCES

GESTIÓ D'ESTATS D'ÀNIM

- (2 maletins)
- 20 PLANTILLES

CONSUM D'AIGUA

- 3 MODELS DE FITXES PER FOTOCOPIAR
- 8 PECES DE REFRANYS I ESLÒGANS DEL CONSUM D'AIGUA

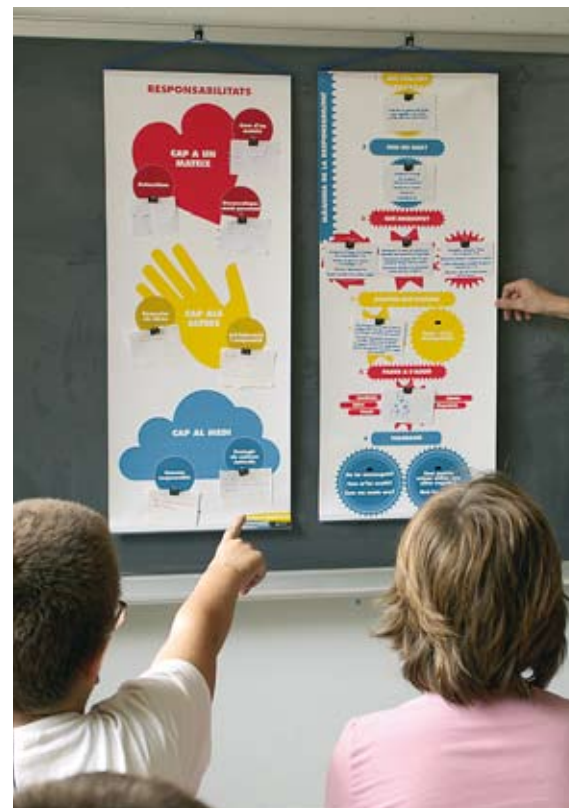

COMPLEMENTS

- 1 CD
- EXERCICIS D'INTERIORITZACIÓ: EL GRILL, EL VEÍ
- GUIA D'ÚS PDF
- MATERIALS DELS 3 KITS PER IMPRIMIR PDF

CADENA DE RESPONSABILITAT

L'exercici de la responsabilitat implica la participació del raonament, que permet entendre les situacions, i del sentiment, que porta a actuar de manera coherent amb aquelles coses que es valoren. A més, per a actuar de manera responsable cal tenir la capacitat de prendre decisions i l'habilitat de planificar la manera de dur-les a terme.

GESTIÓ D'ESTATS D'ÀNIM

És bàsic aprendre a reconèixer les pròpies emocions, especialment les perturbadores, com ara la ràbia o la por. Detectar-les i ser-ne conscient, des de bon començament, pot ajudar a superar les conseqüències que poden ocasionar, com per exemple la pèrdua de control davant d'una situació conflictiva.

CONSUM D'AIGUA

L'aigua és un producte de consum de primera necessitat, tant pel que fa a l'alimentació com a la higiene i la salut. Per això l'aigua està en el centre del debat sobre l'ús racional dels recursos naturals i posa en evidència la necessitat que tothom s'impliqui per a fer-ne un consum raonable.

Obra Social
Fundació "la Caixa"